

‘Jongens en meisjes zijn anders. Nou en?’

Neuropsycholoog **Jelle Jolles** ziet aangeboren verschillen tussen de seksen. ‘Maar prikkels tijdens het leven geven de doorslag’

José van der Smán Foto Judith van IJken

Als er iets is waarvan Jelle Jolles (1949) niet wil worden beschuldigd, dan is het wel seksisme. Dat gevaar is niet denkbeeldig. De hoogleraar neuropsychologie aan de Vrije Universiteit in Amsterdam herinnert zich maar al te goed het lot van collega's die in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw durfden te opperen dat er verschillen zijn in de hersenen van mannen en vrouwen, en dus ook in hun cognitieve capaciteiten. ‘Verketterd werden ze door de feministen, die dit opvatten alsof vrouwen minder intelligent zouden zijn. Onzin natuurlijk! Maar het had wel tot gevolg dat er nauwelijks meer onderzoek kon worden gedaan. Dus zitten we nu met een achterstand aan informatie.’

Ook nu nog zijn er vrouwen die zich erg kwaad kunnen maken over de suggestie dat mannen voor sommige cognitieve vaardigheden biologisch iets meer aanleg hebben dan vrouwen. ‘Maar andersom hebben vrouwen op andere cognitieve vlakken weer een kleine voorsprong. Nou en?’ zegt Jolles met een beetje wanhoop in zijn stem. ‘We zouden juist blij moeten zijn dat er wat verschillen zijn. Want we kunnen ons voordeel ermee doen.’

We bespreken de belangrijkste verschillen, zoals die door de moedige Canadese psycholoog Doreen Kimura – zij ging wel door met haar onderzoek – in 2002 werden vereeuwigd in een artikel in *Scientific American*. Bij alle onderdelen benadrukt Jolles dat biologie (evolutie, genen, aangeboren eigenschappen) belangrijk is voor de ontwikkeling van cognitieve vaardigheden, maar dat de omgeving (gezin, cultuur, leefwijze, opvoeding en scholing) waarin jongens en meisjes opgroeien bepalend is. ‘Biologie is de architect die de blauwdruk van onze intelligentie maakt, omgeving is de aannemer die de blauwdruk nog een beetje aanpast en het huis uiteindelijk bouwt. *Context shapes the brain* (context vormt het brein).’

Zijn hele leven als wetenschapper heeft Jolles gewijd aan onderzoek naar de relatie tussen hersenen en gedrag bij kinderen, tieners, volwassenen en ouderen. Welke biologische en psychosociale factoren bepalen de verschillen tussen mensen op het gebied van leren en geheugen? Waarom kunnen sommige jongens en meisjes niet goed meekomen, terwijl anderen uitblinken? Waarom is het ene

kind goed in wiskunde en het andere juist in taal? Waarom bloeit de ene tiener al vroeg en de andere pas ver na het twintigste jaar? Hij is er heilig van overtuigd dat het, binnen de biologisch bepaalde grenzen die de leerpotentie afbakenen, alles te maken heeft met de prikkels waaraan we tot ons twintigste levensjaar worden blootgesteld. Hoe rijker die prikkels zijn, hoe slimmer we kunnen worden. Jolles pakt zijn laptop erbij om op de beroemde breinbeelden uit 2004 van de Amerikaanse hersenonderzoeker Nitin Gogtay te laten zien hoezeer de hersenen van een mens rijpen in de eerste twintig levensjaren. ‘De manier waarop dat gebeurt, heeft een enorme impact op de intellectuele ontwikkeling.’

Die ontwikkeling van het jonge brein is volgens Jolles goed aan te sturen door ouders, leerkrachten en alle anderen die bij het kind betrokken zijn. ‘Als alle stoplichten op groen staan langs de route van de neuropsychologische ontwikkeling, dan kan een kind die route sneller en efficiënter afleggen en zich al vroeg maximaal ontplooiën,’ zegt Jolles. Tot de groene stoplichten rekent hij een veilige, prettige omgeving met zorgzame, betrokken opvoeders, een goede geestelijke en lichamelijke gezondheid, inspirerende ontmoetingen, stimulerende ervaringen en een leeromgeving waarin nieuwsgierigheid en leergierigheid worden aangemoedigd en waarin een kind de kans krijgt om te excelleren – in het algemeen of in bijzondere vaardigheden. ‘Of het nu gaat om viool spelen, sporten of schaken: als een kind aangeeft geïnteresseerd en gemotiveerd te zijn om er verder in te komen, help het dan vooruit,’ zegt Jolles. ‘Oefening baart kunst, dat is begin jaren negentig van de vorige eeuw overtuigend aangetoond door de Zweedse psycholoog K. Anders Ericsson. Maar zorg er ook voor dat het kind zich in die eerste twintig jaar niet te smal ontwikkelt, dus niet alleen maar met die viool bezig is. Ieder kind moet zich ook in de breedte ontwikkelen, om zo een stevig cognitief fundament te bouwen.’

Nog even terug naar die biologische verschillen. Die zorgen er volgens Jolles voor dat kinderen iets gemotiveerder zijn in het ontwikkelen van vaardigheden waarin ze al goed zijn. ‘Maar dat wil niet zeggen dat ze niet zijn te prikkelen om ook andere vaardigheden te ontwikkelen. Het is een kwestie van meisjes stimuleren om iets ondernemender te worden en jongens aanmoedigen in sociaal gedrag en talig communiceren.’ Niet voor niets ontwikkelt Jolles leermethoden die ervoor kunnen zorgen dat meisjes en jongens zich in alle opzichten optimaal kunnen ontplooiën. ■